

Hoge commissaris te Djakarta (Lamping) aan minister van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen (Van Maarseveen), 3 okt. 1950

Voor Van Maarseveen persoonlijk, mede voor Stikker en Schokking persoonlijk.

Mijn eerste onderhoud met Rum - een kort bezoek van 27 September droeg uitsluitend een formeel karakter, waarbij wij overigens beide vergezeld waren van de heren van onze staf - kenmerkte zich door een hartelijkheid en openhartigheid, welke mijn op onze contacten in Den Haag gebaseerde verwachtingen nog overtrof. Om de sfeer niet ab initie te vertroebelen liet ik Uw 309 voor het laatst en begon de algemene lijnen uiteen te zetten waarlangs ik mijn toekomstige beleid dacht te voeren. Inzake Ambon verklaarde ik dat ik als een der consequenties van de S.O. beschouwde dat geen ingerentie plaats had in Indonesische binnelandse aangelegenheden, maar dat Ambon een ander geval vormde in verband met de Nederlandse militaire verantwoordelijkheden wat Rum erkende. Ik wees op de bij mij gewekte en door mijn Regering gedeelde voldoening over de reis van Leimena, welke gevoelens thans wredelijk verstoord waren door de gebeurtenissen op Ambon. Ik gaf te kennen dat het voor mij niet duidelijk was hoe de reis van Leimena te combineren was met gewapende actie. Ik vroeg waarom het resultaat van de missie Leimena niet althans was afgewacht. Het verloop van zaken had bij mij de vraag doen rijzen of de militairen de zaak in eigen hand hadden genomen; ik volgde verder het betoog langs de lijnen aangegeven in Uw 309. Rum vertrouwde mij toe dat zijn persoonlijk denkbeeld geweest was Andreae getuige te maken van het Indonesische aanbod aan de Ambonezen door hem b.v. mee te zenden naar Ambon, maar daartegen hadden zijn collega's bezwaar gemaakt daar huns inziens zulks de Ambonezen in hun onwillige houding zou versterken, waarbij hij toelichtte dat de Ambonezen als prealabele conditie voor besprekingen stelden: 1). via de UNCI; 2). op neutraal terrein; 3). erkenning van het recht tot eigen staatsvorming. Dit laatste punt achtte Rum onaanvaardbaar, maar hij herhaalde de U bekende bereidheid tot autonomie. Van een reeds eerder gezonden 'vredesmissie' had men niets meer gehoord. Mijn vraag of Leimena in Ambon gearriveerd was voordat de actie werd begonnen, kon Rum niet beantwoorden. Evenmin kreeg ik antwoord op de vraag hoe de reis van Leimena met gewapende actie was te rijmen. Dat actie was ingezet werd door Rum niet ontkend.

Op dit ogenblik werd door een secretaris een briefje binnengebracht van Natsir waarin de Minister-President Rum verzocht terstond bij hem te komen omdat van Leimena bericht was binnengekomen. Wij praatten nog een half uur over Ambon door, waarbij ik nog naar voren bracht de ernstige teleurstelling van mijzelf, welke naar mij gebleken was geheel door de Nederlandse Regering werd gedeeld.

Uiteraard zal ik trachten zo spoedig mogelijk te weten te komen wat Leimena heeft bericht. Gieben en ik willen niet ecarteren de mogelijkheid dat de Sultan hier een rol speelt, hoewel wij daarvoor geen concrete aanwijzingen hebben.

Mijn feeling is, dat Rum de gang van zaken zeer betreurt vooral omdat de Ambonactie samenvalt met mijn aankomst en mijn eerste bezoek, maar dat hij uiteraard niet deloyaal aan zijn regering wil zijn. Heden verwacht ik het eerste bezoek van de UNCI waarover ik zal rapporteren.